

Дамјан Стевкић¹
Филолошки факултет
Београд

КЛАСНИ КОНФЛИКТ У БЕЛОМ ТИГРУ АРАВИНДА АДИГЕ

Класни конфликт који се одиграва у роману *Бели Тигар* свакако није једнозначан и овај рад покушава да представи различите аспекте класне борбе који су представљени у роману, и нарочито на који начин се класе, као резултат ове борбе, преплићу и утапају једна у другу. Такође, рад ће се бавити транзицијом вредносних судова који се одигравају у главном лику Балраму Халвајију, на који начин се његов морални суд мења, и како се мења његова класна свест у току борбе за ослобођење од сиромаштва и угњетавања од стране његових газди. *Бели Тигар* представља значајну студију класних различитости у Индији, и роман представља плодно тло за разматрање природе и контрадикторности неминовног сукоба различитих класа у индијском друштву.

Кључне речи: класа, класна борба, мимикрија, насиље, трансценденталност злочина

Класне разлике

Бели Тигар Аравинда Адиге представља веома добру студију и пресек индијског друштва у смислу класних разлика које и данас тврдоглаво опстају, и које се чак и продубљују временом пред надирањем високо-технолошких иновација на које се индијска привреда све више ослања. Адига је покушао, по сопственим речима у једном од датих интервјуа, да скрене пажњу јавности на изразите друштвене разлике у Индији, и да попут својевремено Чарлса Дикенса, Балзака и других великих писаца, потпомогне борбу за побољшање стања у индијском друштву и брисање изразитих разлика које постоје у њему.

Балрам Халваи је рођен у сиромашном селу Лаксмангарху, на руралном северу Индије, његов отац је возач рикше, и то оне старомодне, не моторизоване, његова породица спада у ред најнижих касти у Индији, и уједно у ред најсиромашнијих. Балрам нема никаквих шанси у животу, породица га притиска да прекине школовање и запошљава га у чајдиници, и Балрам једино чему може да се нада јесте тешкој судбини најамног радника који ће живети и умрети под тешким теретом посла и притиском многобројних гладних уста своје породице.

1 stevki@open.telekom.rs

„Екстремно сиромаштво је оно што ствара Таму у животима руралног, као и градског становништва, и оно продужава патњу сиромашне класе. Неписменост, незапосленост, пракса Заминдарија², социјални табуи, ригорозни систем класне дискриминације, систем касти и културни сукоби, корумпирани политичари и бирократе, економска беда, сујеверја, корумпирани образовни и здравствени систем, лукави предузетници, поплаве, култура тржних центара, итд., заједно доприносе патњама сиромашних” (Sing 2009: 104).

Адига јасно, језиком бритке сатире, описује пусти свет руралне Индије где млади људи попут Балрама морају да одлазе у градска језгра у потрази за бољим, или уопште некаквим плаћеним послом. Балрам са својим братом одлази у град где срећом и залагањем постаје возач код господина Ждрала и његових синова, што аутоматски представља велики напредак на друштвеној лествици, иако суштински положај слуге који Балрам заузима остаје непроменљив.

Сложићемо се са констатацијом Фредрика Џејмсона да све нарације које описују Трећи свет треба третирати као својеврсне алегорије, и Балрам несумњиво јесте представник једне велике класе подређених људи који се грчевито боре за опстанак и који живе под огромним психолошким притиском наметнутим од стране њихових господара. Заиста, Адига веома површно гради своје ликове, и већина ликова заправо представља поједину људску карактеристику или особеност, а никако свестрано развијене књижевне ликове које ми можемо подробније да анализирамо. Балрама ћу ја такође у овом раду третирати највише као представника подређене, потлачене класе који се бори за ослобађање од физичких и менталних препрека које га ограничавају и спречавају да достигне свој људски потенцијал.

Природа класних односа

„Говорећи о односу слуге и господара Адига каже³:

Систем слуга-господар имплицира две ствари: Једна је да су слуге далеко сиромашније од богатих - слуга нема никаквих шанси да икада достигне господара. А друга је та да слуга има приступ господару - његовом новцу, као и физички приступ господару” (Sebastijan 2009: 229).

Ипак, стопа криминалитета је изузетно ниска у Индији, као што сам Балрам наводи разлоге тог наводног поштења у роману:

„Зато што су Индијци најпоштенији народ на свету, као што ће вас обавестити брошура коју ћете добити од нашег премијера? Не. То је зато што је 99,9% Индијаца заробљено у кавезу, попут оних јадника без крести на жи-

2 Заминдари или Земиндари су људи који припадају високом индијском staleжу, и који држе огромне површине земље коју сиромашни сељаци обрађују под закупом

3 Adiga quoted in Sawhney, 2008.

винској пијаци у старом Делхију” (124)⁴, а под кавезом Балрам свакако мисли на Кокошарник за који каже неколико редова раније: „Најважнија ствар која је настала у Индији током њене десет хиљада година дуге историје јесте Кокошарник.” (123)

Кокошарник јесте довитљива алузија на подређени положај великог броја Индијаца, зато што живина никада не бежи из кавеза, чак и када је сигурно да ће ићи на клање. Адига јасно каже да је то због тога што је просечан Индијац везан не само својим положајем или пореклом за свога господара, већ и зато што се Кокошарник штити изнутра, путем чврстог система породичних веза које нико при здравој памети не би компромитовао, нити би угрозио њихову безбедност тако што би рецимо украо од господара или начинио му нешто нажао.

Дакле, иако просечни индијски слуга има сваку врсту приступа свом господару, он се никада не одлучује да узме од свог господара, чак и када би му господар поверио дијаманте на чување. Међутим, веома је битан моменат у роману тај што се ни газда Ашок, човек код кога Балрам постаје стални возач, не придржава вековима строго одржаног односа између слуге и господара, и то је један од разлога зашто Балрам добија простора за пробијање менталних стега које су му дотад бивале наметнуте. Ашок је образован на западу, оженио се белкињом коју Адига карактеристично назива Пинки Мадам, и много пута у роману он приговара свом оцу и брату на бруталности са којом они беспотребно поступају према Балраму. Ашок је нова врста господара, и иако се ни он сам не усуђује да се отргне од чврстих породичних веза и традиције која му је подарила верног и понизног слугу попут Балрама, и иако никада Ашок потпуно не иступа из односа који карактерише однос слуге и господара, сасвим је уочљива једна позитивна промена на боље у смислу третирања својих подређених.

Балрам јесте лоше третиран од стране Ашока, и јесте натеран у тренутку када је Пинки Мадам прегазила дете, док је возила у пијаном стању, да преузме кривицу за смрт недужног детета (120-121) и уместо Пинки Мадам оде затвор, али сам третман Балрама од стране његовог газде на свакодневной бази није никада потпуно ослобођен људског обзира и елементарног уважавања између две цивилизоване особе, мада ову последњу изјаву треба третирати искључиво у контексту самог романа и односа осталих чланова Ашокове породице према њему. Класна разлика остаје још како присутна, али ствари се мењају и у Индији, образовано становништво, становништво које заузима средњи сталеж у Индији, сматра просто лошим укусом или сопственим унижавањем да они сами константно и јавно унижавају другог човека, па макар он био и слуга. И јесте тешко замислити како би један образован човек или човек који је провео године у једној друштвено напреднијој земљи, могао са лакоћом да поприми дивљачке манире који се према слугама испољавају. И Ашок заиста представља један нови тип индијског послодавца,

4 Странице нумерисане по основу превода романа.

човека који је свестан свог вишег положаја, али који би више желео да слуге третира једноставно као своје запослене, а не као животиње.

Подражавање господара

Како сазнајемо веома рано током романа, Балрам је убио свог газду и узео 700.000 рупија са којима је отпочео свој сопствени ауто-превознички посао у Бангалору, тој Силиконској долини модерне Индије. Разлози због којих се Балрам одлучио на овако радикалан потез су многоструки, али понајвише је у питању Балрамова амбиција за напредовањем на друштвеној лествици. Овај рад ће се међутим више позабавити узроцима који су омогућили Балраму да почини тако гнусан злочин.

Као што је речено у претходном поглављу, Ашок није представник класичног индијског господара, другачије је одрастао, другачије је васпитан, другачије ожењен од својих сународника који никада нису боравили на Западу. И Ашок постепено почиње да пати од класичних „западњачких” друштвених болести: прерани развод, алкохол, посећивање лаких жена, нередован живот и слабљење духовне снаге (што свакако не значи да су ово искључиво западњачке болести, и други припадници вишег сталежа у Индији испољавају сличне слабости). Балрам изузетно бурно реагује на неморалан живот свога господара, одлази у део града са проституткама из осећања освете, манијакално тражи плаве власи које су жене које су путовале са Ашоком у колима и са њим водиле љубав оставиле на задњем седишту, и Балрам је веома свестан начина живота који је започео његов господар, неморалан живот који је само добио на интензитету после његовог развода. Балрам је консеквентно и сам прошао кроз неморална искуства, у којима је подражавао свог господара: „Балрам је извежбан у пракси корупције од стране свог господара. Тај тренинг му пружа храбрости да украде и убије свог господара” (Sebastijan 2009: 639).

Ово подражавање господара неминовно води ка слабљењу Балрамових моралних и традиционалних уверења, он постаје свестан слабости које Ашок испољава, постаје свестан да и богати пате, да и богати имају проблеме, али и добија директан увид у безгранично царство порока које окупира слојеве и слојеве такозваног „вишег” индијског друштва. Балрам је дубоко погођен моралним пропадањем свога господара и ужасно исфрустриран: „Све сам се надао да ће он размахан истрчати из хотела и повикати: *Балраме, бежимо одавде, умало нисам најправио велику грешку! Бежимо одавде! Вози!*” (157), зато што Балрам има иницијалну представу о свом господару као добром, пуном врлина, паметном, као човеку који у свом бићу садржи све оне квалитете које и Балрам свесно или несвесно жели да поседује. Моралним пропадањем Ашока, само почиње и убрзано пропадање Балрама Халваија, који све озбиљније контемплира Ашоково убиство и узимање новца који је намењен корумпирању високих индијских званичника.

За потребе овог рада најбитније је подвући класне алузије које се могу интерпретирати из понашања господина Ашока, као представника више класе, и Балрама, као представника потлачене класе. Наиме, Ашоково неморално понашање се сасвим прецизно може прочитати као критика капиталистичке економске праксе која преведена на индијско тло испољава низ слабости, између осталог и изражену корупцију којом се Ашок служи током већег дела романа како би његова породица плаћала мање порезе. Ашоково понашање и понашање његових моћних пријатеља указује и на лошу структуру владајуће гарнитуре у Индији, на њихове изузетне моралне слабости, на урушавање традиционалних породичних оданости, на грамзивост индијске економске елите, друштвену несавесност и генералну неспособност. Ашоков читав посао у граду се своди на изигравање курира и човека који подиже новац који ће касније однети утицајним политичарима у земљи, а у међувремену има сасвим довољно времена да посећује борделе и да се обезнањује од великих количина квалитетног алкохола.

Балрам постаје свестан овакве корумпиране праксе, дубоко је погођен неправдом коју виђа свакодневно по улицама града и коју осећа на својој сопственој кожи, па се усуђује да помишља и на оно незамисливо у условима и правилима које поставља Кокошарник: на убиство. Другим речима, Балрам жели да се ослободи свог подређеног положаја, жели да замени припадност једној класи, подређеној, обесправљеној, за припадност оној богатијој, бољој класи индијског средњег сталежа, за припадност класи људи која поседује новац. Ашоково неморално понашање само даје оправдање Балраму, и храброст, да се и сам укључи у борбу за власт над сопственом судбином, у борбу за економску независност и слободу, користећи исте безобзирне методе које користе и богати.

Марксистичко гледиште у Белом Тигру

„Под утицајем марксистичких гледишта, роман *Бели Тигар* гравитира око конфликта између социјалних групација које се боре за економску и политичку превласт, и око друштвене мобилности Балрама Халваија између екстрема сиромаштва и богатства у оквиру индијског друштва” (Vont 2011: 71).

Другим речима, роман се бави Балрамовим симболичним кретањем из „тамне” Индије ка „светлој” Индији, али које су обе корумпиране и неправедне како сазнајемо из романа.

Адига у роману супротставља два екстрема, Индију изразитог сиромаштва и богату Индију, Индију која се убрзано технолошки развија. Балрам долази из средине где и даље владају феудални економски односи и одлази у град где имамо јасне примере капиталистичког развоја, долази у свет супермаркета и великих тржних центара, подземних железница, компанија, и високих модерних зграда. Балрам се суочава са екстремном економском бедом у родном селу, бедом која је однела животе његове мајке и оца, која ће вероватно однети и живот његовог брата, а

затим, када се запошљава као возач, његова чула се суочавају са светлима велеграда, месту где такође постоје изразите економске и класне разлике, али и месту на коме су многобројна богатства буквално на дохват руке.

Да се окористимо марксистичком терминологијом, радничка класа је жестоко и сурово експлоатисана у *Белом Тиџру*, да ли у свету Таме или свету оне Светле Индије, за радничку класу нема велике разлике, јер у граду су богатства на дохват руке, али готово исто толико недостижна као и у Тами. Оно што свакако јесте разлика између ове две Индије, јесте то да Балрам у граду може јасније и свеобухватније да сагледа своју економску ситуацију, може из прве руке да анализира људе који управљају свим тим велелепним зградама и компанијама, и може да се идентификује са својим надређенима. У свету Таме тако нешто није било могуће, сурови ментални склоп земљопоседника му никада не би дозволио слободу мисли какву је добио од газде Ашока, и Балрам на селу никада не би могао довољно да се приближи својим господарима у физичком смислу. У Тами би Балрам садио пиринач по муљу Мајке Ганге, и не би лагодно посматрао свог газду у ретровизору „хонде сити”.

Аравинд Адига лоцира *Белоџ Тиџра* унутар друштвеног, економског и историјског контекста како би натерао читаоце да схвате како економска експлоатација и ужасан положај радничке класе стоје наспрам идеала и вредности који гравитирају у оквиру једног друштва. „У овом друштвеном систему над којим доминира тржишна економија не само да је урођена вредност људи доведена у питање, него су и узроци љубазности и дугови захвалности диктирани економском ценом” (Vont 2011: 73). Колико је заправо овај друштвени систем деградирајућ сведочи нам изузетно снажна и ефективна сцена у којој Ашокова породица тера Балрама да преузме кривицу уместо Пинки Мадам:

„Затвори у Делхију пуни су возача који су иза решетака јер су преузели кривицу уместо својих господара. Напустили смо села, али нас господари још увек поседују... А судије? Зар не би прозрели ова очигледно изнуђена признања? Међутим, и они су део представе. Узму нешто пара и занемаре упадљива неслагања у случају. И живот иде даље.” (121)

Балрам би поднео жртву за свога господара, односно његову супругу, и чак би се Балрамова породица поносила њиме јер се показао као тако веран слуга. У условима у којима живот стоји и буквално на милост и немилост људима који држе економске узде, Балрам жели да изнађе решење за излазак из ситуације где може свакога тренутка да буде отпуштен, мучен, малтретиран, омаловажаван, па чак и послат у затвор на само један хир људи којима служи.

Демократија у Индији, која постоји нешто више од шездесетак година, јесте данас дубоко прожета слабостима и економским разликама које Адига осветљава својим јасним наративним стилем. Демократија у Индији је млада, неразвијена, коруптивна на свим нивоима, од највиших владиних инстанци до полицијских и правних служби, демократија у Индији јесте попрште сукоба све богатијих индустријалаца и техно-

лошких пионира и надирућих социјалистичких политичких структура отелотворених у роману кроз лик Великог Социјалисте, али политичких структура које стоје у тесној спрези са богатим сталежом и које су изразито склоне корупцији.

Оно што јесте позитивно у контексту класне борбе и борбе за правичнију демократију у Индији јесте то да се и неки нови људи појављују на политичкој позорници, обични људи попут Вицаја у роману који је потекао из најниже касте свињара, али који се својом властитом способношћу и амбицијом издигао на ранг озбиљног политичара и човека од одлуке у новом систему моћи у Индији. Адига наглашава промене које се догађају у индијском друштву, и треба посматрати ове промене као суштински позитивне, иако и нове снаге исказују старе слабости, пре свега зато што долази постепено до све већег претапања и изједначавања класа, долазе неке нове структуре људи које желе да искажу своје ставове, и креира се гарнитура унутар индијске политичке арене који се на Западу називају професионалним политичарима. Ти нови људи су ту да поремете постојећи однос снага, ту су да преузму свој део економског колача, а индијском народу остаје да се нада да ће и они профитирати у том беспштедном рату за економску и политичку превласт, а несумњиво хоће јер разлике избацују слабости једног система на отворено.

Теорија мимикрије

Теорија мимикрије Хоми Бабе дозвољава нам да расветлимо један очигледан парадокс, а то је да Балрам убија човека коме се он не само диви, већ кога и имитира. Баба описује међусобан однос између колонизатора који жели да контролише и доминира, и колонизованог човека који жели да имитира колонизатора. Током процеса мимикрије, долази парадоксално до опадања ауторитета самог колонизатора. „Пошто колонизовани успева да размрси супротности које су обично уздизале господаре, налази се простора за развитак субверзивног отпора и начина да се колонијална ситуација превазиђе” (Šotland 2011: 10). Као што је већ напред наведено, Балрам имитира свог господара, дубоко је погођен његовим моралним пропадањем, и на тај начин се стварају услови у којима Балрам контемплира убиство господина Ашока.

Франц Фанон је у свом познатом делу *Презрени на свету* (Fanon 1963) дао изузетно корисно виђење сукоба између колонизованог, потлаченог народа и њихових господара, и између осталог је нагласио слабости новоформиране буржоазије у бившим колонијама. Фанон наима сматра да је афричка буржоазија настала на упражњеном тлу када су бели господари натерани да оду, и не може сматрати правом буржоазијом, да је то измишљена и на силу сакупљена друштвена група која не дели готово ништа од оног револуционарног и хуманизирајућег карактера који је својевремено красио европску буржоазију. Афричка буржоазија, буржоазија у бившим колонијалним земљама, није и не може бити предводник културног и економског препорода новоформираних независних држава,

између осталог и због тога што су то само јалови покушаји имитирања бивших белих господара.

Иако су многи критичари покушали да оспоре овако радикално виђење Франца Фанона, остаје једна корисна критика недовољно формиране и идеолошки неразвијене друштвене групе предузетника и интелектуалаца који претендују на водећу улогу у озбиљним реформама које предстоје у бившим колонијама. Пренесено на контекст индијског друштва, и тамо је и више него очигледан један недовољно развијени културно-друштвени дискурс, присутна је једна неефикасност званичних институција и приметна је изузетна слабост владавине људи који економски предводе земљу, али који немају никакву јасну визију како креирати државу социјалног и економског благостања, нити су, судећи према Адигиним описима у роману, уопште заинтересовани за такву врсту промена.

Ашок је такав један представник индијске буржоазије, недовољно друштвено активан, недовољно критичан, човек који корумпира званичнике, човек који користи пречице до успеха, који се служи нечасним и непоштеним средствима како би се домогао богатства, човек који доследно репрезентује слабости економске елите и руководећег државног апарата. Ашок је управо онаква врста човека коју је Фанон жестоко и беспошtedно критиковао у свом делу, човек који имитира, и то прилично безуспешно, западне предузетнике и индустријалце, и који жели да на силу опонаша западњачки начин пословања који у Индији никако не успева, и који у Индији није заживео у правом смислу речи. Друштвена одговорност и организација која је ипак присутна у значајној мери у западним државама од стране водећих економских људи, у Индији је као бившој колонији, баш као што је Фанон и страховао, још на самом зачетку, и сачекаће неку нову врсту људи како би се држава Индија извукла из сиромаштва које поприма размере тешко замисливе нама обичним људима.

Моштив насиља као елементи класне борбе

Аравинд Адига ствара социопате од својих главних ликова, и од морално оронулог господина Ашока, и од свог наратора Балрама Халваја, што би у пренесеном значењу гласило како су обе класе у Индији, и класа богате буржоазије, и радничка индијска класа, смртоносно болесне.

Балрам Халваи убија свог газду сломљеном флашом квалитетног вискија, што би такође симболично значило да је Ашока стигао његов немаран однос према свом сопственом животу и претерано уживање у луксузним стварима, као и нехајан однос према свом слуги. Ашок је она врста неодговорног послодавца и неформираниог буржуја коју Фанон критикује, Ашок је уједно и представник модерног индијског послодавца који није више апсолутно бруталан према слугама, и Ашок због свих тих грешака плаћа сопственом главом. Неправедни класни систем у Ин-

дији је дугорочно неодржив, и однос господар-слуга мора нестати, мора се уништити па макар и насилним путем.

Франц Фанон у *Презрени на свету* описује насиље као ослобађајући фактор, као средство хуманизације поробљеног народа, јер колонизовани мора најпре да се ослободи менталних стега које га држе у положају константне подређености. Прво ослобођење Фанон види у главама поробљених народа, види у њиховој друштвеној ангажованости која ће отерати белог колонизатора са њиховог вековног огњишта, и види у просвећењу тог истог народа. Али најпре, треба се ослободити тлачитеља, треба га уништити, и иако Фаноново дело, супротно неким схватањима, не подржава насиље као такво, Фанон види насилан начин ослобађања од ропства као најбоље решење за стварање оптималних услова за стварање једне нове нације, једне нове државе.

„За Балрама, чин убиства доноси осећај моћи и друштвеног статуса, па чак и осећај власништва над сопственом жртвом...” (Šotland 2011: 11). Балрам се путем убиства ослобађа окова који су га држали: „Ждралов син је отворио очи – баш у тренутку када сам му пробио врат – и његова крв ми је попрскала очи. Био сам слеп. Био сам слободан.” (203). Балрам се у крви поново рађа, Балрам слуга постаје Балрам господар сопствене судбине, и Балрам у крви налази сопствено ослобођење. Фаноновски рецепт на делу, насиљем створити објективне услове за афирмацију и развој сопствене личности, насиљем се ослободити ропства, насиљем се докопати човека у себи који је предуго био запостављен.

Преузимањем и друштвеног положаја који је некада заузимао Ашок, процес мимикрије је комплетиран, и Балрам слуга је и дефинитивно постао господар, у пренесеном и у буквалном значењу. Балрам готово у потпуности подражава начин пословања свог бившег господара, корумпира полицијске званичнике, неповерљив је према својим сарадницима, користи се манипулацијом и преваром како би осигурао свој монополски положај који му наравно доноси више новца. Адигина визија се чини нејасном овде, јер ако је Балрам типичан представник пролетаријата, радничке класе, онда он такође бива корумпиран зато што упада у замку капиталистичког начина размишљања и пословања, и Балрам не одступа од филозофије и праксе коју је спроводио његов бивши газда. Адигина друштвена визија остаје замагљена, јер потлачени, када је постао газда, продужава живот односу економских и друштвених снага које стварају сиромаштво, корупцију и смрт.

Трансцедентални моменат у *Белом Тигру*

Кључно питање које *Бели Тигар* поставља јесте: да ли је Балрамов чин убиства нешто суштински изменио и да ли Балрам постаје бољи човек тако што се ослободио ропства?

Одговор је веома тешко дати са апсолутном сигурношћу и квалитет самог романа и лежи у релативној отворености интерпретације убиства које је Балрам починио. Балрам посматран као човек јесте сигурно по-

чинио један гнусан злочин из ког год угла да га посматрамо, и Балрам би по нашим европским моралним начелима ипак требало да испашта за оно што је учинио, макар за то имао и неке веома добре разлоге. Са друге стране, и овде је тешко разграничити где једна врста морала почиње а друга престаје, јер ми који никада нисмо непосредно осетили право ropство тешко да можемо да разумемо потпуно начин на који се људи као Балрам осећају, и тешко је заиста устврдити да би Балрама апсолутно сваки Индијац осудио за оно што је учинио ослањајући се на сопствену традицију и личну савест. Да будемо савршено искрени, и просечан европски читалац навија за Балрама да избегне силу закона и коначно прекине, па макар и насилно, свој мукотрпан и омаловажавајући положај.

Међутим, пошто се овај рад бави класном борбом и класним разликама у индијском друштву, овде ће чин убиства које је Балрам починио бити третиран у контексту класног сукоба, и тако третиран, злочин у роману има итекако добро оправдање, и злочин у контексту сукоба између богатих и екстремно сиромашних чак постаје неопходан чин. Балрам мора да убије, дакле сиромашни морају да се издигну и преузму ствари у своје руке, преузму одговорност за промене које ће се догађати у друштву, и на силу ставе до знања индустријалцима и корумпираним политичарима да се и они питају, и да позајмимо израз од Гајатри Спивак, да и они потлачени, подређени и обесправљени, такође имају Глас. Глас потлачених је глас крви, убиства, насиља, јер другачије подређени не може да говори, другачијим средствима, оним мирнијим, гандијевским методама да их тако назовемо, Глас нико не чује, и то је изгледа оно што и Адига као аутор романа нама сугерише.

Ипак, да се још једном нагласи, Адига није третирао мотив убиства искључиво као буквалан чин, већ као потребу да се један друштвено-економски систем уништи, а сам чин убиства је такође разумео као потребу за неком врстом друштвене акције, не обавезно насилне.

Литература

- Adiga 2008: A. Adiga, *Beli Tigar*, Beograd: IPS Media, preveo Mirko Rajić.
- Fanon 1963: F. Fanon, *The Wretched of the Earth*, Translated by Constance Farrington, New York, Grove Press.
- Sebastijan 2009: A. J. Sebastijan, Drawbacks of Indian Democracy in Homen Borghohain's *Pita Putra* and Aravind Adiga's *The White Tiger* and *Between The Assassinations: A Comparative Study*, *Journal of Alternative Perspectives in the Social Sciences Vol.1, No.3*, India, Kohima, Nagaland: Nagaland University, pp. 635-644.
- Sing 2009: K. Singh, Aravind Adiga's *The White Tiger: The Voice of Underclass - A Postcolonial Dialectics*, *Journal of Literature, Culture and Media Studies, Vol. 1, No. 2*, Shahdol, Government P. G. College, Dept. of English, pp. 98-112.
- Šotland 2011: S. D. Schotland, Breaking out of the Rooster Coop, *Comparative Literature Studies, Vol. 48, No. 1*, The Pennsylvania State University, University Park, PA. pp.1-18.

Vont 2011: L.Want, *The Poetics and Politics of Cultural Studies in Aravind Adiga's The White Tiger, Asiatic, Vol. 5, No. 1*, University of Kashmir, Srinagar, India 2011, pp. 69-77.

Damjan Stevkić

**The class conflict in the novel *The White Tiger*
(winner of the 2008 Booker Prize), by Aravind Adiga**

Summary

The class conflict in the novel *The White Tiger* should not be viewed one-sidedly, and this paper attempts to represent different aspects of the class struggle as represented in the novel, especially the way in which social classes potentially overlap and merge one into the other. Likewise, this paper deals with the process of transition of value judgements in the protagonist Balram Halwai, deals with his alternating moral judgements, and the way in which his class conscience is changing due to the struggle against poverty and repression imposed on him by his masters. *The White Tiger* represents a significant study of class differences in India, and the novel is rewarding in terms of examining the nature and contradictions of the inevitable conflict between different classes within the Indian society.

Keywords: class, class conflict, mimicry, violence, transcendental character of crime

Примљен у јуну 2013.
Прихваћен 22.02.2014.